

STUK TER KENNISNAME ALGEMEEN BESTUUR

ONDERWERP

AB voorstel ter kennisname
- Stand van zaken Sluiting
te diepe bronnen Zuidelijk
Flevoland

PORTEFEUILLEHOUDER

H.C. Klavers

Het Algemeen Bestuur neemt kennis van

de stand van zaken omtrent de uitvoering van het door Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) in opdracht van Provincie in gang gezette proces tot sluiting en sanering van de te diepe bronnen in Zuidelijk Flevoland, een en ander in navolging van toezegging 592 van het college met betrekking tot de grondwateronttrekking.

Toelichting

OFGV heeft in maart 2025 een Plan van Aanpak Overgangsrecht boringsvrije zone opgesteld. Het Plan van Aanpak bevat de werkwijze om te komen tot sluiting en adequate afdichting (sanering) van de te diepe bronnen in de boringsvrije zone in Zuidelijk Flevoland. Sinds december 2009 zijn te diepe bronnen onder overgangsrecht gebracht. Het overgangsrecht eindigde op 31 december 2024, waardoor per 1 januari 2025 de aanwezigheid van te diepe bronnen illegaal geworden is.

Gedurende de 15 jaar durende periode van overgangsrecht (2009-2024) zijn de bronhouders enkele malen herinnerd aan de aankomende beëindiging. December 2022 is er nog door OFGV en Waterschap gezamenlijk een informerende brief naar de desbetreffende bron-eigenaren gegaan. Lange tijd is gemeend in te zetten op een gezamenlijke aanpak door Provincie, (via) OFGV en Waterschap. Nader juridisch onderzoek vanwege de complexiteit van tussentijdse wijzigingen in wet- en regelgeving en de gevolgen daarvan voor het overgangsrecht, heeft echter uitgewezen, dat een gezamenlijke, gelijktijdige aanpak niet wenselijk is. Voor handhaving op de verwijdering van de installatie van de bronnen is de Provincie Flevoland het bevoegd gezag. Het waterschap is bevoegd gezag op de feitelijke onttrekking van bronwater. Vasthouden aan een gelijktijdige aanpak zou niet bijdragen aan eenduidigheid mede vanwege (dan) dooreenlopende bezwaar- en/of beroepsprocedures. De nu gekozen volgorde leidt ertoe dat na sanering van de bronnen de situatie ontstaat dat er geen te diepe onttrekking meer kan plaatsvinden en Waterschap deze onttrekkingsvergunningen vervolgens kan intrekken.

Het Plan van Aanpak dat OFGV als uitvoerende organisatie namens Provincie heeft opgesteld, is op 1 april 2025 door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Het besluit is daarna via de besluitenlijst openbaar gemaakt. Het Plan van aanpak zelf is niet volledig openbaar gemaakt vanwege de aanbesteding die erin opgenomen is. Waterschap Zuiderzeeland is via de operationele lijn (Watertoezicht) door provincie en OFGV wel regelmatig geïnformeerd over de beoogde aanpak tot sanering.

In het Plan van aanpak wordt voorgesteld te besluiten tot een collectieve aanpak tot beëindiging van de te diepe bronnen te komen. De ondernemers/eigenaren van een te diepe bron wordt aangeboden aan te sluiten bij een collectieve uitvoering tot feitelijke afdichting van de bron in opdracht van en op kosten van provincie. Dit voorstel vergde additionele besluitvorming. Provinciale Staten heeft positief besloten op dit voorstel en de financiële middelen beschikbaar gesteld. Daarna zijn de stappen gezet tot

aanbesteding van een collectieve sanering van de bronnen. Het plan van Aanpak is als bijlage bijgevoegd.

In december 2024 had OFGV reeds opnieuw een brief gestuurd aan de desbetreffende broneigenaren en zijn verkennende gesprekken gevoerd. Ook is door OFGV gewerkt aan het op orde brengen van de dossiers. Vanuit Waterschap is waar nodig daartoe informatie aangeleverd.

Aan hand daarvan is gekomen tot een zo goed mogelijk totaalbeeld van het aantal te diepe installaties (106) waarop de aanpak zich richt en de juridische situatie daarvan. Dat beeld komt echter niet overal meer overeen met de praktijk. Diverse varianten van veranderingen vanwege de lange overgangstermijn spelen parten. Daarbij is bijvoorbeeld te denken aan veranderingen in de structuur van een bedrijf waardoor de bron niet meer gebruikt is en inmiddels niet meer vindbaar. Er zijn illegaal aangelegde installaties, onduidelijkheden over de diepte etc.

Op basis van de inventarisatie en binnen de opdracht van de provincie is OFGV na vaststelling van de definitieve aanpak, inclusief het aanbod tot collectieve sanering zogenaamde keukentafelgesprekken gaan voeren met de grondeigenaren van te diepe putten. Ook in deze fase blijken er verschillende situaties: het komt voor dat de huidige eigenaar geconfronteerd wordt met een illegale situatie die hem niet bekend was; de bron is niet meer in gebruik en/of nauwelijks vindbaar vanwege een andere waterbehoefte, etc. De gesprekken zijn inmiddels afgerond.

In de gesprekken met de eigenaren is hen gewezen op de formele status van de overtreding en de waarschuwing dat deze op basis van twee opties ongedaan kan worden gemaakt:

- 1) Meedoen met de provinciale gezamenlijke aanpak waarbij het saneren van de installatie en afdichten van het boorgat voor de eigenaar geen kosten met zich meebrengt. Bij deze keuze loopt men mee in het tijdspad dat de provincie nodig heeft voor de aanbestedingsprocedure van dit project. Tot die tijd kan de bron nog gebruikt worden.
- 2) De andere optie is – of beter “was”- te kiezen voor individuele sanering waarbij men op eigen kosten en verantwoordelijkheid de boorinstallatie gaat verwijderen en afdichten. Uiteraard wel onder toezicht van Provincie /OFGV. Wie voor deze keuze opteerde diende vóór 29 oktober jl. een eigen plan van aanpak te hebben ingediend met daarbij een offerte van de partij die de sanering gaat uitvoeren en wanneer.

Afdichting onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag is de meest optimale werkwijze, omdat daarmee een adequate en verantwoorde afdichting plaatsvindt en het risico op contaminatie van het grondwater als gevolg van de afdichtingswerkzaamheden zoveel mogelijk wordt beperkt.

De collectieve aanpak waarborgt een verantwoorde afdichting van de bron. De kosten van afdichting worden door de provincie gedragen. Van de 106 bronnen zijn er 35 niet te diep of niet meer vindbaar en daarmee niet te saneren. Van de 71 te saneren bronnen staat voor 55 vast dat ze meegaan in de sanering. Over de 16 anderen lopen nog gesprekken. Een enkeling kiest voor de eigen aanpak. Externe ontwikkelingen als functiewijziging van een gebied kunnen ook een rol spelen waarom er nog geen besluit genomen kan worden.

OFGV geeft aan dat de gesprekken constructief verlopen en de verwachting is dat op een enkeling na alle bronhouders meegaan in de collectieve aanpak.

Provincie Flevoland heeft de (Europese) aanbesteding gestart, maar deze heeft vertraging opgelopen. De planning is, dat vanuit de collectieve aanpak in 2026 de uitvoering start naar gelang de beschikbaarheid van het saneerbedrijf. Tot

aan moment van sanering kan de bron gebruikt worden. Dit is overigens ook bekend bij de eigenaren die daarover per brief door de Omgevingsdienst zijn geïnformeerd.

“Alternatieven”

Sinds de aankondiging van het einde van de duur van overgangsrecht per 31 december 2024 is er ruis over de mate waarin de provincie en het waterschap een rol of verantwoordelijkheid zouden hebben om te komen met alternatieven. Van meet af aan, maar zeker sinds de herstart van de communicatie over de sluiting (december 2022) is duidelijk aangegeven dat alternatieven de verantwoordelijkheid zijn van de ondernemer/eigenaren van de te diepe bron. Geruime tijd bleef deze ruis notoir aanwezig. Inmiddels zien we de sector en de ondernemers/eigenaren bewegen naar andere oplossingen:

- Door LTO is eind augustus jl. contact gezocht met provincie (Waterlab), Vitens en Waterschap (Watertoezicht) over alternatieven. Hoewel er geen verantwoordelijkheid is voor het aanbieden of zoeken naar alternatieven, is aan LTO aangegeven dat het Waterschap bereid is kennis beschikbaar te stellen indien sprake is van een reële alternatieve ontwikkeling/idee. Ook is duidelijk aangegeven dat de verantwoordelijkheid om te komen met een idee/plan ligt bij de ondernemer en is benadrukt dat een alternatief plan niet de looptijd van een eventuele handavingsprocedure beïnvloedt, tenzij een rechter daarover uitspraak doet.

Daarop is door LTO op 28 oktober jl. een bijeenkomst georganiseerd ten behoeve van enkele veehouderijbedrijven met een te diepe boorput en zijn er door genodigde marktpartijen alternatieve drinkwatermogelijkheden aan hen voorgelegd (zie bijgevoegd verslag). Per bedrijf kan de oplossing anders zijn.

- Naar aanleiding van de gesprekken van OFGV en de brief met de keuzes, hebben zich tot nu toe bij ons 3 ondernemers (2 akkerbouwbedrijven en 1 veehouderijbedrijf) gemeld met voornemen voor een alternatieve oplossing en vragen daaromtrent. Het watervraagstuk verschilt per type bedrijf. Voor de een is de kwantiteit van belang, voor de ander vooral de kwaliteit met name vanwege het zoutgehalte. Twee ondernemers hebben een concrete vraag gesteld over de kwaliteit van bronwater bij boren van een nieuwe e/o gebruik van een minder diepe put.

Aan de hand van de specifieke behoefte die door twee ondernemers is aangegeven, kan onderzocht worden of ter plaatse een minder diepe bron een goed alternatief zal zijn. Binnen het waterschap zijn op dit detailniveau geen grondwaterkwaliteitgegevens beschikbaar. Daardoor kan alleen na een proefboring duidelijk worden of ter plaatse het grondwater kan voldoen aan kwaliteit die nodig is en in kwantiteit aan de behoefte tegemoet komt. Beide ondernemers zullen nu eerst zelf onderzoek laten doen.

Voor de andere ondernemer die contact met ons heeft gezocht is met name de kwantiteit van belang en bovendien mag het water niet te zout zijn. Mogelijk biedt oppervlaktewater daar nu wel een oplossing: Vanwege een enkele jaren terug uitgevoerde wijziging in het watersysteem in de omgeving van de bron, waardoor er meer doorspoeling is (minder verzilting), zou met een kleine aanpassing er voor zijn kavels voldoende oppervlaktewater van afdoende kwaliteit kunnen zijn.

Vervanging middels oppervlaktewater kan mogelijk ook de oplossing zijn voor naburige bronnen die dicht moeten. Echter, de ondernemer/eigenaar van die bronnen heeft zich niet bij ons gemeld.

Resume

Informatie-uitwisseling tussen OFGV en waterschap verloopt constructief en is eenduidig naar buiten toe.

De keuze voor een collectieve aanpak en daarmee essentiële beperking van de kosten voor de desbetreffende ondernemers lijkt bij te dragen aan een betere verstandhouding.

We zien dat de sector zelf in beweging komt en constateren dat er tot op heden slechts enkele ondernemers zich bij ons hebben gemeld om informatie. De gesprekken met zowel de vertegenwoordiging van LTO als de individuele ondernemers die contact met waterschap hebben gezocht, kenmerken zich eerder als "gelaten", maar zijn zeker niet negatief.

Gelezen voorgaande vertrouwt het college erop dat hiermee toezegging 592 van het college met betrekking tot de grondwateronttrekking is afgehandeld.

Lelystad, 13 januari 2026

het college van Dijkgraaf en Heemraden,

de secretaris-directeur,
ing. W. Slob MSc.

de dijkgraaf,
ir. H.C. Klavers.

Bijlagen:

-